

HÍREK — ISMERTETÉSEK

Dr. Simó Béla 70 éves

Dr. Simó Béla vegyész-mérnök, szilikátnalitikus 1967. augusztus 27-én ünnepelte 70. születésnapját.

Simó Béla Erdélyben, Abrudbányán született. Középiskoláit Sepsiszentgyörgyön és Székelyudvarhelyen, egyetemi tanulmányait Szegeden és Budapesten végezte. Az egyetemi tanulmányok előtti négy háborús esztendő múltán hadirokkantként szerelt le. Vegyész-mérnöki diplomáját a Budapesti Műszaki Egyetemen 1927-ben szerezte. Ezt követően az Országos Társadalombiztosító Intézet szakembereként, fokozatos előrehaladások nyomán műszaki tanácsosként működött, főként a foglalkozási megbetegedések, ipari mérgezések tématerületén. Megszervezte az OTI Iparegészségügyi Laboratóriumát. Ennek vezetőjeként kiterjedt üzemvizsgálati munkásságot fejtett ki, számos megbetegedés-megelőző intézkedést foganatosított, eredményeiről szakkikkekben számolt be.

Simó Béla 1949 őszén került tudománysszakunk területével közvetlen kapcsolatba. Mint a Magyar Állami Földtani Intézet tudományos munkatársa az Intézet Kémiai Osztályán közetelemzéseket, főleg szilikátnalitikai vizsgálatokat végzett, új elemzési eljárásokat dolgozott ki, eredményeit számos dolgozatban adta közre.

1958 márciusától mint a Magyar Tudományos Akadémia Geokémiai Kutató Laboratóriumának tudományos munkatársa dr. Szádeczky-Kardoss Elemér akadémikus mellett működött, s az általa továbbiakban is végzett ásvány- és közetelemzések eredményei ezúttal már geokémiai kérdések megoldásához vittek közelebb, többek közt a Geokémiai Laboratórium egyik fő témájának, a transzaporáció kérdésének behatásához. Munkaeredményeit értékes szakkikkekben tette közzé.

Simó Béla 1967 végén nyugállományba vonult. Ez a körülmény életmódján mit sem változtatott. Tevékenysége, ha rövidebb időkre is korlátozottan, de továbbra is az MTA Geokémiai Kutató Laboratóriumához fűzi. Háza táján kertész, laboratóriumában analitikus, úgy mint két évtizeddel ezelőtt, amikor szakunk területére lépett. Mintha megállt volna fölötté az idő. Mi is ezt kívánjuk neki, s személyében a mindenkor készséges, terhelést nem ismerő, emberként is eminens munkatársnak.

Kitüntetések

A Magyar Hidrológiai Társaság 1967. május 2-i jubiláris közgyűlése az időközben elhunyt dr. Scherf Emil tagtársunkat és dr. Schréter Zoltán tiszteleti tagunkat a hidrológia területén, s a Magyar Hidrológiai Társaságban az alapítás óta elért és végzett kimagasló jelentőségű tudományos és társulatépítő munkájuk elismeréseképpen a Társaság tiszteleti tagjává választotta.

1967. november 3-án a Budapesti Műszaki Egyetem nyilvános egyetemi tanácsülés keretében tiszteletbeli doktorrá avatta dr. Korach Mór Kossuth-díjas akadémikust, tagtársunkat több évtizedes tudományos munkássága és a nemzetközi munkásmozgalmában kifejtett tevékenysége elismeréseként. (Népszabadság, XXV. évfolyam, 261. sz., 1967. november 4.)

1967. november 27-én, Tisztújító Közgyűlésén választotta tiszteleti tagjaivá dr. Háza István Béla és Szilárd József tagtársainkat a Magyar Geofizikusok Egyesülete.

1968. március 15-én a Pest megyei Tanács épületében Életmentő Emlékremmel tüntették ki dr. D é n e s György tagtársunkat, a Magyar Karszt- és Barlangkutató Társaság főtitkárát, S z e n t h e István és T ó t h Almos ifjúsági tagokat, az Eötvös Loránd Tudományegyetem geológus hallgatóit. Kiténtetettek három társukkal együtt az önkéntes barlangi mentőszolgálat tagjai. Őket riasztják, ha valamelyik barlangban feltehetően emberek tűntek el. Tevékenységük során az önkéntes mentők eddig 78 eltévedt embert — jobbára a felfedezőik babérajára pályázó fiatal — hoztak vissza a föld felszínére. (Népszabadság, 1968. március 16.)

A Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsa 80. születésnapja alkalmából tudományos és tudományos-szervező munkássága elismeréséül K o r a c h Mór Kossuth-díjas akadémikusnak, tagtársunknak, a Magyar Tudományos Akadémia Műszaki Kémiai Kutató Intézet tudományos tanácsadójának a Munka Érdemrend arany fokozata kitüntetés adományozta. (Akadémiai Közöly XVII. évfolyam, 5. szám, 1968. március 23.)

A Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsa hazánk felszabadulásának 23. évfordulója alkalmából dr. D a n k Viktor főgeológust, Társulatunk társelnökét a magyar szénhidrogénkutatásban elért kimagasló eredményei elismerésképpen a Munka Érdemrend arany fokozatával tüntette ki. (Népszabadság XXVI. évfolyam, 80. sz., 1968. április 4.)

A Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsa hazánk felszabadulásának 23. évfordulója alkalmából, 1968. április 4-én dr. S z é k y n é F u x Vilma választmányi tagunknak, az Agyagásványtani Szakosztály elnökének kimagasló oktató-nevelő munkája elismerésképpen, valamint dr. V á n d o r f i Róbert tagtársunknak, a Dél-Alföldi Területi Szakosztály vezetőségi tagjának a magyar szénhidrogénkutatásban és természetben elért eredményei elismerésképpen a Munka Érdemrend ezüst fokozatát adományozta.

A Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsa hazánk felszabadulásának 23. évfordulója alkalmából, 1968. április 4-én dr. B a r a b á s Antal, J á r á n y i István és dr. S z é n á s György tagtársunkat a Magyar Népköztársasági Érdemérem bronz fokozatával tüntette ki.

A páduai egyetem díszdoktorává avatta dr. N é m e t h Endre egyetemi tanárt, a Budapesti Műszaki Egyetem professzorát, a nemzetközi híró hidrológiai és vízépitési szakembert. Dr. N é m e t h Endre személyében az elismerő kitüntetés mérnökgenerációk lelkes nevelőjének, a magyar hidépítő mérnökök nesztörának jutott. (Magyar Nemzet, XXIV. évfolyam, 85. szám, 1968. április 11.)

A Hazafias Népfront IV. Kongresszusa 1968. április 19-én az Országos Tanács tagjai sorába választotta Társulatunk elnökét, dr. N e m e c z Ernőt. Az Országos Tanács ezt követően megtartotta első ülését, megválasztotta elnökségét és tisztviselőit. A választás eredményeként dr. N e m e c z Ernő professzor a Hazafias Népfront Országos Tanácsának elnökségi tagja lett. (Magyar Nemzet, XXIV. évfolyam, 92. szám, 1968. április 20.)

Akadémiai székfoglaló

1968. április 24-én a Magyar Tudományos Akadémia Dísztermében tartotta akadémiai székfoglalóját dr. F ü l ö p József akadémiai levelező tag, választmányi tagunk, a Magyar Állami Földtani Intézet igazgatója. Székfoglalójának címe: A földtani térképezés története, helyzete és feladatai Magyarországon. A Magyar Tudományos Akadémia X., Föld- és Bányászati Tudományok Osztálya kibővített osztályülése keretében elhangzott, nagy figyelemmel kísért akadémiai székfoglalón dr. S z á d e c z k y - K a r d o s s Elemér akadémikus, osztálytitkár elnökölt.

Tudományos minősítés

1968. március 25-én volt P a n t ó György tagtársunk, aspiráns „A Börzsöny hegység É-i részének harmadidőszaki vulkanizmusa” c. kandidátusi értekezésének nyilvános vitája. Az opponensek véleménye és a vita eredményessége alapján a kiküldött

Bíráló Bizottság javaslatot terjesztett a Tudományos Minősítő Bizottság elé, hogy Pantó György számára a föld- és ásványtani tudományok kandidátusa címet odaítélje. A disszertáció opponensei dr. Kubovics Imre és dr. Lengyel Endre a föld- és ásványtani tudományok kandidátusa voltak. Aspiránsvezető: dr. Szádeczky-Kardoss Elemér akadémikus volt.

Különféle hírek

Az Osztrák Ásványtani Társulat magyarországi tanulmányútja

1967. szeptember 28—október 1. között magyarországi vulkanológiai tanulmányúton vett részt az Osztrák Ásványtani Társulat 17 főből álló csoportja dr. Schroll, Erich professzor, a Társulat elnöke és dr. Wieden, Paul társulati titkár vezetésével. A tanulmányutat a Magyarhoni Földtani Társulat szervezte. A tokaji-hegységi neovulkáni területre korlátozódó kirándulást dr. Pantó Gábor választmányi tag, az MTA levelező tagja vezette. A hazánkba látogatott osztrák szakembereket dr. Koch Sándor tiszteleti tag, dr. Nemeck Ernő elnök, dr. Székyné Fux Vilma, az Agyagásványtani Szakosztály elnöke, dr. Varju Gyula a Gazdaságföldtani Szakosztály ügyvezetője, valamint dr. Perlak Elvira, dr. Kulcsár László és dr. Zelenka Tibor tagtársak kísérték-kalauzolták tanulmányútjukon.

IV. Mediterrán Neogén Kongresszus; Bologna, 1967

Bolognában rendezték meg a IV. Mediterrán Neogén Kongresszust 1967. szeptember 13—30 között. Ezen Társulatunkat Hámor Géza titkár, dr. Báldi Tamás az Őslénytani Szakosztály titkára, dr. Bogsch László a Magyar Karszt- és Barlangkutató Társulat kiküldöttje, választmányunk tagja és dr. Nagy Lászlóné választmányi tag, valamint Bohn Péter és Bohonné Havas Margit tagtársunk képviselte.

A Mediterrán Neogén Bizottság új elnöke Selli, R. bolognai professzor lett. Elnökségi tagul választották dr. Senes, Jan pozsonyi tagtársunkat, a Palynológiai Albizottság elnökévé viszont dr. Nagy Lászlóné választmányi tagot. A Paratethys Munkabizottság tagjai közé választották Hámor Géza titkár, dr. Csépreghy né Mezerics Ilonát, az Őslénytani Szakosztály elnökét, dr. Báldi Tamást, az Őslénytani Szakosztály titkárát, valamint dr. Bogsch László egyetemi tanárt, választmányi tagunkat.

A Kongresszus elfogadva a magyar küldöttség javaslatát hozzájárult egy Mediterrán Neogén Kollokvium rendezéséhez, melyet a Magyarhoni Földtani Társulat 1969. szeptemberére hirdet meg Budapestre.

A Magyar Geofizikusok Egyesülete 1967. évi Tisztújító Közgyűlése

1967. november 27-én volt a Magyar Geofizikusok Egyesülete Tisztújító Közgyűlése és baráti találkozója. A Technika Házában megrendezett ülés napirendjén Bese Vilmos elnöki megnyitóját követően elhangzott üdvözlések sorában dr. Nemeck Ernő, Társulatunk elnöke a közös társulati munkálkodások továbbfejlesztésének konkrét útjait vázolta fel az egyesületek közti új szakosztály, a Geotektonikai Szakosztály alapításának gondolata felvetésével. Ezt követően került sor az alapszabály-módosításra, melyet Czeglédi István főtítkár terjesztett elő. A módosított alapszabály jóváhagyását követően választották tiszteleti taggá dr. Haáz István Béla és Szilárd József tagtársainkat.

Az alapszabálymódosítás szerint levezetett tisztújítás eredményeként a Magyar Geofizikusok Egyesületének tisztikara a következőképpen alakult. Elnök: Bese Vilmos; társelnökök: dr. Egyed László, dr. Renner János, dr. Tarczy Horváth Antal; főtítkár: Czeglédi István; titkárok: Adám Oszkár, Molnár Károly és dr. Szabadváry László. Az Országos Elnökség 60 tagból áll.

Elhalálozások

1967. november 3-án, 70 éves korában elhunyt dr. dr. h. c. Geleji Sándor kétszeres Kossuth-díjas akadémikus, egyetemi tanár, a Munka Vörös Zászló Érdemrendje

és más magas kitüntetés tulajdonosa, a Magyar Tudományos Akadémia VI. Műszaki Tudományok Osztálya hosszú években át tisztségviselt osztálytitkára. Geleji Sándor akadémikust, kohomérnök generációk nevelőjét, sok könyve által, s főként a fémek képlékeny megmunkálása területén közreadott eredményei nyomán nemzetközileg is nagyra értékelt tudóst a Magyar Tudományos Akadémia és a Miskolci Nehézipari Műszaki Egyetem saját halottjának tekintette. Hamvasztás előtti búcsúztatása 1967. november 15-én volt a Farkasréti temetőben. Osztályvezetése idején a földtani tudományok szakterülete még a Műszaki Tudományok Osztálya keretein belül működött. (Nép-szabadság, XXV. évfolyam, 261. sz., 1967. november 4.)

1968. március 3-án 49-ik életében váratlanul elhunyt dr. Piltér Pál okl. kohomérnök, a Magyar Bányászati és Kohászati Egyesület főtitkára, a Vasipari Kutatóintézet igazgatóhelyettese, az OMBKE Sóltz Vilmos Emlékérmének tulajdonosa. Dr. Piltér Pálban, a kormánykitüntetésekkel sokszorosan elismert kiváló kohászszakemberben a magyar bányász-kohász társadalom érdekeinek felfedezhető és lelkes szószólóját, köztisztelőt és közszeretőt álló egyéniségét veszítette el. Dr. Piltér Pált az Országos Magyar Bányászati és Kohászati Egyesület saját halottjaként 1968. március 14-én, a Farkasréti temetőben, osztályon részvét mellett helyezték örök nyugalomra.

1968. március 7-én, életének 62. évében elhunyt Balázs László a Magyar Állami Földtani Intézet nyugalmazott dolgozója. Balázs László nyugdíjazását megelőzően és azt követően Társulatunk lelkiismeretes, szorgalmas és hűségese külső munkatársa volt. A társulati sajtófigyelő felfektetése, rendezése keze munkáját dicséri. Balázs Lászlót 1968. március 13-án, nagy részvét mellett a Rákoskeresztúri temetőben helyezték örök nyugalomra.

1968. április 3-án, 45 éves korában tragikus hirtelenséggel hunyt el dr. Mihályi Pálné dr. Lányi Ilona tagtársunk a Magyar Állami Földtani Intézet tudományos munkatársa. Mihályiné Lányi Ilona munkássága kezdettől fogva a Magyar Állami Földtani Intézetével kapcsolódik. Mint intézeti dolgozó szerez tanári oklevelet az Eötvös Loránd Tudományegyetemen, s ugyanitt szerzi meg az egyetemi doktori fokozatot 1963-ban „Apátvarasd környéki jura összlet üledékképzettani feldolgozása” c. disszertációjával. Mihályiné Lányi Ilona munkássága elsősorban a laza üledékes kőzetek vizsgálatára koncentrált. Első sikerét a Magyar Tudományos Akadémia 1952 őszén rendezett Alföldi Kongresszusán löszrendszerző tanulmányával aratta. Ettől kezdve a Magyar Állami Földtani Intézet Üledékes képzettani laboratóriumában megszakítás nélkül anyagfeldolgozással foglalkozott — egy-egy alkalommal vizsgálataival az ősrészteti anyagfeldolgozást is segítette. Tragikus halála őszinte és általános megrendülést keltett. Ezt juttatta kifejezésre dr. Rónai András választmányi tagunk, a Magyar Állami Földtani Intézet Sikvidéki Osztályának vezetője is, aki 1968. április 10-én Társulatunk és a munkahely, a munkatársak nevében vett búcsút Mihályi Ilonától a Rákoskeresztúri temetőben.

Gert Robel: Franz Baron Nopcsa und Albanien (Albanische Forschungen 5 Otto Harrassowitz. Wiesbaden 1966.)

A magyar földtan történetének tárgyi és személyi fölmérésében kivételes hely és kimagasló értékelés illeti Nopcsa Ferenc sokoldalú és sokirányú, nemzetközileg elismert tudományos tevékenységét. Nehéz feladat a hiányos, s részben elveszettnek tudott naplójegyzetéből, nehezen hozzáférhető kiadatlan kéziratából teljes egészében föltárni és leírni Nopcsa F. ellentmondásokkal teli kalandos életét, kétségtelen lángelméjű, pszichoneurotikus, sőt megállapított pszichopatológias megnyilvánulásait. Tasnádi Kubacska András és Lambricht Kálmán közvetlen bizalmas tapasztalatuk alapján hivatott tollal, szaktudományi vonalon, főként őslénytan-őrsélettudományi irányban méltóan kitérítettek korlátozott körülmények között, idegen nyelveken is, ezt a feladatot. Itthon kevésbé ismert jelentős munkáik reávilágítanak hazai tudománypolitikánk, társadalmi viszonyaink egykori állapotára is, de történeti tények leváltárilag nem nyomozható kiegészítésre szorulnak, nemcsak az azóta előkerült hagyatéki kéziratok és naplók alapján, hanem az itthoni Állami Földtani Intézetben végzett földtani szerepének s egész nagy jelentőségű tudományos tevékenységének a Magyar Tudományos Akadémián teljes hiánya miatt.

Az előbbi kérdés pótlására készült N o p c s a Ferenc születésének 90. évi emlékezete, 1967-ben lezárta „N o p c s a F. helye és szerepe a magyar földtanban” című személyi értékelő jellemzésünk, ismeretlen leveleinek szemelvényes idézeteivel és fénymásolatával (1—19 kézirat-oldal). A címben jelzett kötet pedig 191 oldalon, a nálunk teljesen említés nélküli albanológiai — nyelvészeti — népismei — szociológiai — politikai nemzetalkulási munkásságát történelmi jelentőségében mutatja be a bécsi császári levéltár titkos anyaga és a bécsi Tudományos Akadémia levéltárában őrzött eredeti kéziratok és elvesztettnek hitt eredeti naplójegyzetek alapján. Ezek között van egy 112 + 3 old. terjedelmű, szerző szerint valószínűleg idegen gépirásos másolatú kézirat-kötet, mely „Gedichte v. Colez Marku 1895—1932” címen kétségtelenül N o p c s a hangulatverseit tartalmazza. Tartalma, hangneme, mindenkor albániai értelmű és érzelmi megnyilvánulásait jellemzik. A könyv kitűnően összeállított tartalmi tárgya egészében a történelem és nyelvészet területére tartozik. Előszavában hangsúlyozza is, hogy N o p c s a kimerítő életrajzának tárgyalásával, különösen a tulajdonképpeni szaktudományi — paleontológiai — földtani — őselettudományi méltatásával nem foglalkozik. Ezekben teljes mértékben L a m b r e c h t K. és T a s n á d i K u b a c s k a A. alapvető monográfiáira támaszkodik, sokszorosan hivatkozással s N o p c s a személyiségének saját megítélésében teljesen azonos elfogadásával. N o p c s a irodalmi összeállítását sem közli, utalva annak L a m b r e c h t K. által adott tökéletes jegyzékére. Viszont a könyv történelmi — nyelvészeti tárgykörének gazdag irodalom fősorolásában sok bennünket is érdeklő, ismeretlen tanulmányt is találunk.

Ezen a helyen nem lehet célunk a könyv tartalmi részletezése, az összefoglaló zárófejezetből megemlíthetjük szerzőnek azt az értékelését, hogy az albanológia tudományában autodidakta N o p c s a hátrahagyott kéziratjai a továbbkutatásnak nélkülözhetetlen alapvetései, a mai történelem, jogtörténet, állameredet és alakulat, valamint a nyelv kutatás terén. Sajnálatos, hogy a két alapvető kézirat N o p c s a F. életében nem jelenhetett meg, s az albanológia számára, s különösen nálunk is ismeretlen maradt. Ezek ismeretében Albánia mai elkülönülő nacionalista politikai magatartása előttünk is érthetőbbé válnék. A múlt értékelése a mai történelmi és politikai helyzetből magában véve alig kielégítő.

N o p c s a F. említett versköte a rövid ismertetés szerint nem irodalmi értékű, de személyiség-vizsgálat tekintetében érdekelhet bennünket. Ismertetésére valamilyen módon visszatérünk.

v. e.

Высоцкий В. П. Йоганнес Вальтер и его роль в развитии геологии (Johannes Walther és szerepe a földtan fejlődésében) „Nauk”, Moszkva, 1965. 1—176 pp. figs.

A Szovjetunió földtanának, a tudományok összességével egyetemben közismert nagyszabású fejlődésében mindenkor nagy szerepet kapott a tudománytörténet is, ami önálló akadémiai kutató intézetekben a többi tudományágakkal egyenértékű szervezettséggel, módszereiben és működésében nemzetközi jelentőséggel irányítóan hat. A földtan területén kezdetben csak a hazai földtani megismerés történeti tényadataira szorítkozva, a nyugati idealisztikus szemléletű elméletek kritikai dialektikus materialista átirtekelésével tudatosították a földtan elméleti és gyakorlati egységének népgazdasági nélkülözhetetlenségét és tudományos lényegében rejlő materializmusát. A természettudományok összes eredményeit önálló mozgási jellegű fólhasználással alkalmazó földtani felsőbbrendűséggel.

A Szovjetunió Akadémiai Földtani Intézetének ez a kiadványa Johannes W a l t h e r nagy földtan történeti személyiségéről, tudománytörténeti jelentőségéről, üledékföldtani és szerves életfejlődési, valamint őselettudományi tevékenységéről ad minden vonatkozásában tökéletes ismertetést. Kimerítő, évek szerint fősorolt irodalmi jegyzékkel, valamint a reá vonatkozó különböző nyelvű ismertetések, tanulmányok, emlékezések teljes fősorolásával. Tudjuk, hogy J. W a l t h e r a német szakirodalomban kevésbé elismert és méltányolt, H a e c k e l-tanítvány, jeni professzor, a leghaladóbb szellemű, kétségtelenül egyedülálló materialista geológus. A magyar földtan elemző—oknyomozó iránya, valamint az őslénytan biogenetikai—paleobiológiai—paleoakológiai korszerű kezdetei, a Szovjetuniót megelőző időszakunkban J. W a l t h e r alapozó tevékenységében és munkáinak ismeretében gyökerezik.

dr. V. E.

Ausztrália földtani térképe

A múlt év végén, Dr. Földváry G. Z. Ausztráliában tanult és végzett, ottani állampolgárrá lett, magyar származású geológus kartársunk útján megkaptuk Ausztrália legújabb kiadású, négy lapból álló 1:2 534 400 méretű átnézetes földtani térképét. A hozzátartozó magyarázó füzet előszava szerint ez az átnézetes térkép az eddigi ausztráliai ismeretek szerinti földtani és szerkezeti adatokat szemlélteti. Ezek nagy része még sok bizonytalanságot mutat, különösen a magmatit—vulkanit-félék kormegállapításában és azonosításában. Ausztrália egyes területrészeiről vannak ugyan pontos és részletes adatok, de azok azonosításában, elhatárolásában, különösen a megfelelő orogén övek összefüggésében, még teljes bizonyosságú képet nem adhatnak. Ez a térkép első lépés az egész ausztráliai szárazföld egységes földtani fölépítésének és szerkezetének megértésére, összefoglalására, az eddigi sokféle egyéni vélemény összeegyeztetésével. Még nem nevezhető a Nemzetközi Földtani Szerkezeti Bizottság előírásai szerint Ausztrália tektonikai térképeknek, aminek sokirányú kérdéseire vonatkozó megvitatásban valamennyi elméleti és gyakorlati kutató intézet, egyetem, vállalatok szakemberei részt vesznek.

Személyi és tárgyi vonatkozásban figyelmet érdemel ennek a világrésznek földtani kutatástörténete és megismerése, amiről dr. Földváry G. Z.* érdemleges válaszából az alábbiakat adjuk:

Ausztrália történetében korán voltak földtani kutatások. Már Cook kapitány partraszállásával (1770. április 19.) érkezett Banks, J. híres természettudós (1744—1820); Sydneytől 60 km-re délre, Coalcliff mellett kőszéntelepet 1796-ban fedeztek fel, s bányászták is. Az első hivatalos ásványtantudós Humphrey, A. T. W. volt (1803) és az első ásványfelmérő Busby, J. (1765—1857) 1824-ben kezdett dolgozni. 1836 januárjában Darwin (1809—1882) is meglátogatta földkörüli útján Ausztráliát nyolc napra, és Sydneytől egészen Bethurstig utazott. Korábban már a Baudin expedíció (1801—2) is tett földtani megfigyeléseket Új Dél-Walesben, a Bass-szorosban Dél-Ausztráliában és Nyugat-Ausztráliában. Strzelecki ötvenes ausztráliai tartózkodása végén 1845-ben kiadta az első „Új Dél-Wales és Van Diemen földjének fizikai leírása” c. könyvet, ami földtani adatokat is tartalmaz. Leichardt, L. szerencsétlenül járt német felfedező 1844-ben írt egy értekezést „Jegyzetek Ausztrália földtanáról” (kiadva 1847-ben). Több más felfedező is végzett földtani megfigyeléseket, Cunninghamam, Oxley, Sturt és Mitchell, T.

Clarke, V. anglikán pap (1798—1878) volt Ausztrália földtanának atyja. Nagy kitartással, hozzáértéssel negyven éven át Új Dél-Walesben uralta a földtani kutatást (1839—1878). Több mint 50 közleményt és egy „Hozzászólások Új Dél-Wales üledékes képződményeihez” c. könyvet adott ki. Strzelecki után ő volt az első, aki a kolóniában 1841-ben aranyat fedezett fel.

Ugyancsak önálló földtani kutatók voltak a 19. század vége felé Tenison-Woods (Dél-Ausztráliában), Howitt (Victoriában), Johnston (Tasmániában). Az 1890-es években nagy fejlődést jelentett Dél- és Közép-Ausztrália földtanában az Elder- és Horn-expedíciók geológusainak munkája.

Ilyen alapokon nagy összefoglaló munkák jelentek meg Ausztrália földtani kutatásáról. Ezek közül említjük Jack, R. L. és Etheridge, R. monumentális „Queensland és Új Guinea földtana és őslénytana” (1892) c. kétkötetes művet, Andrews, E. C. 1922-ben megjelent híres memoirját „Broken Hill vidékének földtana” címmel és a legnagyobbat valamennyi közül, David, Browne, W. R. által kiadott „Ausztrál Commonwealth Földtana” (1950) háromkötetes munkát.

A nagy összefoglaló munkák után, különösen a második világháború óta, az ausztráliai geológusok mindinkább a szűkebb specializálódás irányában működtek, s ebben az irányban értékes eredeti monográfiák és tanulmányok születtek.

Az első, nagyon hiányos földtani térképet Jukes, J. B. 1850-ben készítette. A következőt a Viktoriai Bányászati Minisztérium adta ki 1875-ben, második kiadásban 1887-ben. Cotton, L. A. is összeállított egy kis általános térképet 1908-ban.

Pontos mérföldkő volt az ausztráliai geológusok történetében David professzor 1932-es nagyméretű térképe: Ausztrália földtani térképe. Azóta már sok földtani térkép jelent meg, általában Canberrában, részletes sorozatokban is. Új Dél-Walesben az Állami Földtani Intézet az első térképet 1914-ben adta ki Új Dél-Walesről, a második kiadás

* Címe: G. Z. Földváry, 267 Beauchamp Rd, Matrawille, NSW. Előző érdekes ismertető közleménye „Földtani kutató munka Ausztráliában” címen a Földtani Kutatás 1965. októberi számában jelent meg.

1962-ben jelent meg. A Sydneyi-medence (amelynek a széle a Newcastle—Lithgow—Wollongong iv durván) földtani térképének harmadik kiadása 1966-ban jelent meg. Victoria földtani térképének új kiadása pedig 1963-ban készült el.

v. e.

Szilárd Jenő: Külső-Somogy kialakulása és felszínalakta. Földrajzi tanulmányok 7. Akadémiai Kiadó 1967. I—150. old.

A monográfia a Földrajzi tanulmányok című sorozat hetedik tagjaként látott napvilágot s e sorozatban a székszárdi dombvidék leírása mellett a második természeti-földrajzi munka. Az ország tájainak lassan gyarapodó önálló leírásai között minden újonnan megjelenő könyv jelentős esemény. A Balaton déli partjának jörését, a genetikai tárgyalásban az egész tavat átfogó munka különösen az, hiszen az országnak a mindendolható érdeklődés középpontjában álló részéről van szó. A Balaton déli partján koncentrálódik az üdülés, hétvégi pihenő, idegenforgalom jelentős része, érthető tehát, ha a geográfia iránt kevéssé érdeklődő is szívesen lapoz bele a tetszetős kiállítású könyvbe.

Fontos leszögezni, hogy medenceterületről lévén szó, a monográfia tárgya, a morfológiai kialakulás taglalása voltaképpen a teljes földtanot jelenti a területnek. A bevezetésben alapos áttekintést kapunk a területre vonatkozó geológiai és geomorfológiai kutatások történetéről. L ó c z y, L., Cholnok y J. nevezetes alapmunkái vonatkoznak e tájra s a következő generáció sem ment el mellette érdektelenül. Noha összefoglaló monográfia Külső-Somogyról mindeddig nem született, a dolgozatok sora foglalozik földtanával és alaktanával az azóta eltelt idő alatt is.

A monográfia első része (Földtani alapok és a felszín kialakulása) alapos, jól áttekinthető képet ad a földtani felépítésről, a felszíni viszonyok és a mélyszerkezet összefüggéseiről. Az irodalomban található szerkezeti összehúzó eredményeit jól követhető előadásmódban találjuk a könyvben, a szétszórt adatok kritikus összeválogatásában. Ennek a résznek második nagy fejezetében a felszínalakulás egyes szakaszait, azaz a rétegtani viszonyokat találjuk ismertetve. Örömmel mondható el: élvezetes, amint a szört adatok összefoglalásaként tekinthető leírás gyors áttekintéshez segít ezen a területen. A szerkezeti viszonyok közvetlen függvényeként változó pannóniai üledéklerakódást L ó c z y Lajostól B a r t h a Ferencig terjedő kutatási skálán követhetjük. A rákövetkező fluvio-lakusztis levantei homok lerakódásának bizonyára kevéssé tisztázott, de bonyolult felszínalakotani viszonyait ellenben — nyilvánvalóan a vonatkozó irodalom részletességének híü tükröként — sommásan intézi el a szerző, fél oldalon. A pleisztocén közel 25 oldalnyi tárgyalásában az összes kutatási eredményeknek a szerző kutatási eredményein átszűrít ismertetése kap helyet. Itt találjuk, többek között, a Balaton létrejöttének ismertetését is. A pleisztocénen belül jelentős részletezésben olvashatjuk a legjobban nyomozható wüلمي fejlődéstörténetet, ami az éghajlatváltozáson és az eróziós képek azt követő megváltozásán, mint egyetlen zökkenőn, átvezet a mához.

A második rész címe: A Külső-Somogyi dombság morfológiája. Nyolc fejezetében a meglevő alakotani típusok: a mélyszerkezetet tükröző megbillent táblák, a nyugati részen kialakult közel meridionális háta, a kisebb reliefenergiájú lösztáblák, a peremi süllyedék, a völgyek és a kisebb formák találhatók ismertetve. A geomorfológia klasszikus területének számító Völgyek c. fejezetben a szerző legkedvesebbnek tűnő témáját bontotta ki gazdagon cizellált és pazarul illusztrált leírásban.

A monográfia mértéktartó, szemléletes ábraanyagában a szelvények és egyszerű morfológiai vázlatok vannak többségben. A szerző saját szerkesztésű ábrái mellett az átvett ábraanyag alig számottevő. A könyv jól áttekinthető beosztása, a megfelelő helyen mindig fellelhető utalás az ábrára és a teljesnek tűnő irodalomjegyzék méltó kerete a méltatott értékes tartalomnak.

K a s z a p A .

A dunai Alföld. Szerk.: Marosi S. és Szilárd J. Magyarország tájféldrajza I. kötet. Sorozatszerkesztő Pécsi Márton. Akadémiai Kiadó 1967. I—337 old.

19 neves szerző — geográfus, biológus, geológus, műszaki — együttes munkája a kötet. Az öt kötetre tervezett Magyarország tájféldrajza c. sorozat első tagjaként üdvözöljük, mint olyat, amire már régóta szükség volt. Ilyen jellegű munka elsőként jelenik meg az ország mai területéről; az elődök hasonló munkái tárgyalásuk

egy részében vagy súlypontjában, mai határainkon kívüleső területekkel foglalkoznak. Az ország túlnyomó részét, ötkilencdedét, képviselő Alföld tárgyalása került a sorozat elejére, hiszen „ahogyan Közép-Európát földrajzi értelemben Magyarországgal jellemezzük, ugyanígy Magyarországot nagytájaink közül az Alföld képviseli a legteljesebben”.

Az első fejezet címe: Az Alföld természetföldrajzi jellemzése. A földrajzi helyzet tüzetes rögzítése és a táji kapcsolatok tisztázása után a földtani felépítés ismertetése áll. Ezt követően jönnek sorra a geomorfológiai, éghajlati, vízrajzi, növény- és állatföldrajzi, talajtani alfejezetek. Külön említést kíván, hogy az Alföld lehatárolása itt eltér a megszokottól és genetikai alapokon magában foglalja pl. a Mezőföldet, a Mátra- és a Bükk-alját is. A második fejezet Az Alföld tájértékelése. Itt a Nagy Magyar Alföldről van szó, az előbbi fejezetben foglaltak megisméltése nélkül. A földtani-fejlődéstörténeti viszonyok, hasznosítható nyersanyagok, energiahordozók és hévízkészlet, talajok és természetes növénytakaró tárgyalásai kaptak itt — többek között — önálló alfejezeteket.

A harmadik, A dunai tájak földrajza c. fejezet, amelyben több táj leírását foglalták össze a szerzők. Az első a Dunamenti-síkság, a Váctól a Mohácsi sziget déli végéig nyúló 240 km hosszú egység. A Pesti-síkság és az Alföldi Duna-völgy két tárgyalási egységét választja el itt Pécsi Márton. A második a Duna—Tisza közti Hátság, harmadik a Bácskai löszös hátság. Negyedik és ötödik a Mezőföld és a Dráventi-síkság, mint természetesen csatlakozó középtájak. Az öt tájegység tárgyalásában az Alföldnél megismert alfejezetek szerint találjuk az anyag felosztását, kialakulását, éghajlat, vízrajz, növény- és állatvilág, talajok tárgyalási sorrendjében.

A könyvet 49 táblázat egészíti ki jól áttekinthető adatanyaggal. A tekintélyes ábraanyag (101) jó érzékkel végzett kompiláció gyümölcse. A szövegek utalások nyomán kitérő, de az irodalomban részszórt, részletező és főleg összefoglaló földtani térkép, selvény kerül az olvasó szeme elé, természetesen egyéb, a fejezetek között képviselt szakterületek hasonlóan bőséges, de nem túlterhelt ábraanyaga mellett. A geológus vonatkozásában éppen a szöveg és illusztrációk ilyen dicséretes harmóniája teszi a mindennapi használatra felettebb alkalmassá a könyvet. A kötet végére került 24 fénykép kivételében messze elmarad az Akadémiai Kiadó korábbi produkciói mögött; ebben a minőségben talán kár is volt hozzákötni a könyvhöz. Ugyanakkor a mellékletként csatolt Magyarország geomorfológiai térképe (1:1 000 000) szinte külön ismertetést érdemel része a könyvnek. Méretaránya ellenére a térkép részletesebb vizsgálódást is lehetővé tesz, színes és jelzett jelölésmódja sikerült alkotássá, jól áttekinthetővé teszi. Régen esedékes értéke ez szakirodalmunknak, örömmel köszöntjük a sorozatnyitó tájleírással együtt.

K a s z a p A .

Vendel Miklós — Kisházi Péter: A felsőcsatári talktelep genetikája — Bányászati Kutató Intézet, Közl. (Különkiadvány) (1—153 oldal, I—XIV. + 1—3 táblázat, 16 derivatogram és 1 földtani térkép). Budapest, 1967.

A Bányászati Kutató Intézet soproni Petrográfiai osztálya és a MTA Geofizikai Kutató Laboratórium Értelmező Geofizikai Csoportja részletes vizsgálat tárgyává tette a felsőcsatári talkumelfordulás teleptani és mindenekelőtt genetikai viszonyait. A vizsgálat eredményéről tanulmányban ad az Intézet számot.

A téma mindenképpen időszerű és mind tudományos, mind gyakorlati szempontból egyaránt értékes fontos, hisz hazánk egyetlen ismeretes és — im már közel két évtizede — művelés alatt álló talkumelfordulásának keletkezési, közettani és szerkezeti viszonyait tárgyalja nagy részletességgel.

Az első 21 oldalon Vendel M. az ide vonatkozó teljes földtani irodalom áttekintését adja, mind a magyar, mind az osztrák közlemények alapján. Nagyon tanulságos együtt látnunk ezt a hatalmas anyagot. 41 szerző megállapításait mérlegelve Vendel arra a következtetésre jut, hogy az osztrák kutatók többsége a magyar szerzőkkel azonos nézetet vall a hegység szerkezetét illetően. Lehetségesnek látszik azonban az ellentétes szemléletet képviselő kitűnő nevű osztrák kutatók (mint Schmidt W. J., Pahr A., Pollak A.) nézetének az eddigi megállapításokkal részben való egyeztetése is. A dolgot tulajdonképpen az teszi roppant nehézé, hogy az egész Kőszeg — Borostyánkői — Maltermi-, valamint a tektonogenetikailag rokon Vas-hegy csoportban kisebb méretű fel- és rátalódások tömegével vannak jelen és ezek az eredeti rétegsort helyenként szinte áttekinthetlenné teszik. Osztrák részről mindenesetre

Erich A., Schmidt W. J., Pahr A. és Pollak A. legújabb megállapításait nagy figyelemben kell részesítenünk. A hegységnek osztrák államterületre eső nyugati része ma még koránt sincs olyan részletességgel feltárva, mint a magyar rész. A tektonikailag zavart rétegsorok azonban ott sokkal inkább tanulmányozhatók a felszínen, mint nálunk. A kérdés további vizsgálata már csak azért is szükséges, hogy biztos következtetéseket vonhassunk le a talkumtelep magyarországi folytatódására vonatkozóan, illetőleg annak nyomozása érdekében.

A továbbiakban a talktelepek és a velük genetikai kapcsolatban álló kőzetek keletkezését vizsgálják a szerzők. Mindenekelőtt a peridotitok, a piroxenitok, a keratofirszpilit asszociáció, a serpentinok, talkpalák, bizonyos kloritpalák, tremolit-aktinolitpalák, magnezitok, dolomitok és kovás kőzetek keletkezési kérdései vannak előtérben. Majd a felsőcsatári paleozoikum kőzeteinek anyagvizsgálati eredményeit ismertetik teljes részletességgel.

„A talktelepes rétegcsoport kőzetei” c. fejezetben a szerzők újabb megállapításainak összefoglaló képét találja az olvasó. Ebbe a kőzetcsoportha több, egymással szoros genetikai kapcsolatban levő kőzettypus tartozik: serpentinok, talkpalák, kloritpalák, tremolitpalák és szappankövek. Ezek — a szappankövek kivételével — tiszta állapotban monominerális kőzetek, az esetek többségében azonban — igen változatos formában és arányban „keverednek” egymással. Ez a „keveredés” azonban, miként a szerzők hangsúlyozzák — természetesen — nem mechanikai, mint az üledékek esetében, hanem tektonogenetikai és e kőzetek szoros származási kapcsolatát jelzi.

A Vas-hegy csoportban, ahova a felsőcsatári talkelőfordulás is tartozik, az együttkeletkezés (paragenézis) mellett gyakran találkozunk az egymásutániság (szukcesszió) és az utólagos keletkezés (epigenézis) esetével is. Ennyire részletesen és pontosan helyhez (fűrópontokhoz és mélységhez) kötötten ezt még senki sem fejtette ki, illetőleg nem állapította meg, mint most V e n d e l professzor. És ezzel — igen vélem — igen fontos láncszemet adott e komplikált szerkezetű hegység keletkezésének és mai tektonikai képének megismeréséhez. E kérdésre más alkalommal még vissza kívánok térni. Itt csak annyit jelzünk: a probléma megoldásának kulcsa az, amit a szerzők részletekbe menő mikromineralógiai vizsgálatai döntöttek el. Nevezetesen az a megállapításunk, hogy a Vas-hegy-csoportban, de nyilván az egész Kőszeg — Borostyánkői-hegységben is, a pikkelyeződéseket, az át- és rátalódásokat eredményező mozgások nem egyetlen hegységképződési szakaszban mentek végbe.

A hegység kialakulásának kezdeti epirogén időszaka — V e n d e l M. megállapítása szerint — a geoszinklinális-fázis kezdetével — valószínűen már a kambriumba tehető, de ez átnyúlt a szilurba, sőt még a devon időszakba is. Ennek az üledékképződési ciklusnak csak a variszkuszi orogén fázis vetett véget. Ettől kezdve, miként azt számos kutató részleteredményei igazolják, a hegységképző folyamatok — a legfiatalabb pliocén, posztpannón, sőt a recens mozgásokig bezáróan — újból és újból felújultak. Még a legfiatalabb mozgások is rátalódásokat eredményeztek. A meg-megújuló mozgások változatos vastagságú talkumtelepeket hoztak létre. (A talkumos öszlet eddig ismeretes legnagyobb vastagsága a 46. sz. fűrásban 83,40 m, a bányában pedig 50 m.) A helyesen értelmezett tektonika támasztja alá a szerzők ama végkövetkeztetését, hogy a felsőcsatári talktelepet illetően a jelenlegi bányászat még igen jelentős részletekkel rendelkezik a területen. Minőségi változás azonban — a jelenlegihez képest — nem várható.

Tegyük ehhez hozzá, hogy a tektonogenetikai viszonyok ismeretében ma már kétségtelennek látszik, hogy mind a Vas-hegy felsőcsatári szárnánál folytatásában (kelet felé), mind a Kőszeg — Rohonci-hegységben is további talktelepek feltárása komoly reményekkel kezdeményezhető.

Dr. B e n d e f y László

Greguss P: Fossil Gymnosperm woods in Hungary from the Permian to the Pliocene. (Nyitvatermő fák Magyarországon a permtól a pliocénig.) Akadémiai Kiadó, Budapest, 1967.

A múlt század vége, Félix J. működése óta egyre több hazai famaradvány került feldolgozásra. A geológiai kutatások nyomán kiderült, hogy Magyarországon a mezozoikum és harmadidőszak legkülönbözőbb szakaszaiból bővebben lehet találni famaradványokat, mint sok más országban. Ezért a maradványok geológiai jelentősége

is nagyobb. Időszerű feladat megoldásához fogott az Akadémiai Kiadó, amikor megjelentette G r e g u s s Pál professzor nemzetközi érdeklődésre is számot tartó monográfiáját, mely a Magyarországon eddig megvizsgált fosszilis nyitvatermő famaradványokat ismerteti és foglalja össze, a permtól a pliocén végéig. A most megjelent könyv 136 oktáv oldalas, 14 szövegtérkép térképpel és 86 táblával. Kellemes meglepetés, hogy ez alkalommal a Kiadó a vevő javára tévedett; az igen szép burkolón ugyanis 600 mikrofotóról ír, a belső címlapon pedig már 670-ről; a valóságban 732 mikrofotó van, még akkor is, ha 4 makrofényképet leszámítunk!

A munka kb. 130 famaradványt ismertet, melyek kb. 70 hazai lelőhelyről kerültek elő, és mai tudásunk szerint 66 rendszertani kategóriába tartoznak. E maradványok a perm (16 db), jura (14 db), kréta (15 db), eocén (2 db), oligocén (5 db), miocén (64 db) és pliocén (13 db) tagozatokból származnak. A mikroszkópi vizsgálatokban és meghatározásokban eddig több mint 8 kutató tevékenykedett, az oroszlánrészt azonban a szerző, G r e g u s s Pál végezte, miután a maradványok túlnyomó többségét ő vizsgálta meg. Az általa vizsgált anyag több mint 20 kutató gyűjtéséből származik. Vizsgálat darabonként részletes leírást ad, a három anatómiai síkról, a meghatározási körülményekről, és az eredményeket kritikailag tárgyalja, s ennek kapcsán 126 munkát sorol fel az irodalomban. A 14 térképvetélen az *Agathis*, *Araucaria*, *Dacrydium*, *Podocarpus*, *Torreyia*, *Widdringtonia*, *Phyllocladus*, *Libocedrus*, *Cupressus*, *Cedrus*, *Cryptomeria*, *Taxodium*, *Glyptostrobus*, *Melasequoia*, *Sequoia*, *Keleleeria*, *Larix* és *Pinus* egykori és mai elterjedését ismerteti. Külön előnye a könyvnek a bőséges illusztráció. A már említett több mint 700 jól sikerült fénykép a mikroszkópi sajátságokat mutatja be. Igen hasznos rendszertani anyagáttekintést ad a tárgyalta anyagról, 4 oldalon keresztül. Az áttekinthetőség kedvéért legalább itt jó lett volna nem minden darabot külön felsorolni, hanem jelentős összevonásokat eszközölni. Hasonló okból a 86 oldalas leíró részben is bizonyos összevonásokat (azonos kategóriába tartozó és azonos lelőhelyű és korú minták összevonásáról van szó) végre lehetett volna hajtani. A felsoroltakon kívül a munkát előszó, a kutatások rövid ismertetése és betérendes növénymutató egészíti ki. A következő kötetben szükség lesz a hazai lelőhelyek térképszerű ábrázolására is.

Mindent összevetve, jelentős és értékes művel gazdagodott geológiai, ill. ősnövény-tani irodalmunk.

Stieber József

G r e g u s s P.: *Xylotomy of the living Cycads, with a description of their leaves and epidermis.* (A ma élő *Cycas*-félék xylotomiája, levelük és epidermiszük leírásával.) Akadémiai Kiadó, Budapest, 1968.

A *Cycas*-félék a mezozoikum és harmadidőszak különböző szakaszainak lerakódásaiban, különösen a jura rétegekben gyakran jellegzetes kövületként szerepelnek, és olykor réteg diagnosztikai szerepük is igen nagy. Ézért is, de xylotómiai, illetve anatómiai szempontból is világviszonylatban hiánypótló ez a munka, mely 260 oldalas és 185 táblával jelent meg. A szövegrészben 80 ábra (nagyobbrészt habitusfotók, és egy összehasonlító rajz) és egy világtérkép. A táblákon 950 mikrofotó és 79 rajz van, mégpedig 94 táblán xylotómiai mikrofotók és félmikro-törzsszerkezeti képek, 10 táblán levélrajzok és 81 táblán levélepidermisz mikrofotók. A munka praktike csaknem az összes idetartozó fajjal foglalkozik, mégpedig 12 *Cycas*, 2 *Stangeria*, 2 *Lepidozamia*, 9 *Macrozamia*, 30 *Encephalartos*, 3 *Dioon*, 1 *Microcycas*, 3 *Ceratozamia*, 19 *Zamia* és 2 *Bowenia* (összesen 83) fajjal. Ezt az tette lehetővé, hogy a világ minden kontinenséről számos szakember volt szerző segítségére megfelelő vizsgálati anyag küldésével. Röviden foglalkozik a *Cycas*-félék rendszertani helyével, és földrajzi elterjedésével. Egy térképen bemutatja az idetartozó 10 nemzetség világareáját. A felvett fajoknak a xylotomiáját külön-külön tárgyalja, melyet a *Cycas*ok különleges törzsszerkezetének megfelelően először a makroszkópos sajátságokkal kezd, s ezután tér át a mikroszkópiakra (bél, szállítóyalábgűrű, bélsugarak, kéreg és levélnyomnyalábok sorrendjében). Ezenkívül minden faj földrajzi elterjedését és rövid morfológiai leírását is adja. A mű második részében először a levelek morfológiájával foglalkozik, és levélhatározókulcsot is bemutat. Majd (s ez a munka egyik legértékesebb része) a levélepidermisz és sztomák szerkezetét sajátjaival ismerteti meg, előbb általánosságban, majd fajonkénti tárgyalásban. A vizsgálatokat 3 000 xylotómiai és több száz epidermisz-preparátumon az illusztris szerző legnagyobb részét maga végezte el, a mikrofotókat (950 db) kivétel nélkül ő készí-

tette. Igen figyelemre méltók a rokonsági következtetések, melyeket makro- és mikroszkópos bélyegek alapján tesz meg, nagy koncepcióval. 10 jellegzetes xylotómiai sajátságot sorol fel, ezenkívül a többek között villás elágazás, a gyökérszörök villás elágazása, és más sajátságok alapján lefelé az *Asteroxylon*, *Protopteridim*, továbbá az *Eufilicinae*, *Sigillaria* taxonokkal, felfelé pedig a *Monocotyledones*-szel hozza a *Cycas*-féléket kapcsolatba. Hasonló eredményekre jut az epidermisz-szerkezet alapján való rokonsági következtetéseivel. Megemlíti azonban, hogy ilyen következtetéseket ő már 1918 előtt tett, legutóbb pedig 1964-ben. A szép kiállítású, fényes krétapapíron nyomott és kemény vászonkötésű művet irodalomjegyzék (75 címmel) és kereső-regiszter zárja be.

Stieber József